

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на образователна и научна степен „доктор“ в област на област на висшето образование: 3 социални, стопански и правни науки; професионално направление: 3.8 икономика

Тема на дисертационния труд:

„КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ НА АГРАРНИЯ ИЗНОС НА БЪЛГАРИЯ“

Автор на дисертационния труд:

ТЕОДОРА ВАСИЛЕВА СЕМЕРДЖИЕВА

Член на научното жури (изготвил становището):

доц. д-р Минко Атанасов Георгиев, Аграрен университет Пловдив, област на висшето образование: 3 (социални, стопански и правни науки) професионално направление: 3.8 (икономика), назначен със заповед No РД – 05-51 от 01.04.2021 г. на Председателя на ССА.

Теодора Семерджиева е завършила УНСС - София със специалност магистър по „международни отношения“. Впоследствие придобива магистърска степен и от университета в Хамбург, Германия по специалност „макроикономика“. Има и няколко специализации включително в чужбина, например, в Италия (в областта на земеделието). Ползва английски, немски, френски и руски език. Работила е в няколко компании с икономически профил. От 2004 г. до момента изпълнява длъжността „старши експерт“ в Министерство на земеделието и храните, отдел Агростатистика. Участвала е в поне 3 международни форума с научна тематика. При формален преглед на процедурата установявам, че е протекла в съответствие със Закона за развитие на академичния състав.

I. Актуалност на проблема

Дисертационен труд разглежда актуален за днешното земеделие на страната проблем. Заглавието е правилно избрано и съответства на тезите, защитавани в съдържанието по същество.

II. Цел, задачи и методи на изследване (хипотези на дисертационния труд)

В изследването е направена оценка на конкурентоспособността на аграрния износ на страната. Поставени са последващи цели за анализ на потенциала на някои от продуктите,

представляващи предмет на износ. В тази връзка са формулирани една главна теза и три допълнителни хипотези. Решени са огромен брой оперативни задачи с науко-приложен характер, изложени в рамките на 212 страници.

Не намирам структурни проблеми в дисертацията. Форматът на използваните фигури и таблици е разбираем, лек за възприемане. Считам, че всички цели, хипотези, задачи са систематично подредени и логически обвързани. Между тях има субординация, което представя автора в светлината на необходимото за успешно извършване на работата - научно постоянство и дисциплина.

III. Нагледно представяне и интерпретация на получените резултати. Използвана литература

Дисертацията е построена чрез логическа подредба на четири глави, като връзката между тях е ясна. Уводът описва какво следва да се случи, за да бъде изяснен проблемът: „конкурентоспособност на износа на българския аграрен сектор“

В *теоретичната част* е направен задълбочен преглед на научната литература в областта на конкурентноспособността. Използван е теоретичен микс включващ: класически икономически теории, теории свързани с оценка на макро ниво, модерни теории, както за пазарите и секторния потенциал, така и за конкурентноспособността. Дефинирани са търговските и нетърговски бариери, качеството на земеделските храни. Еластичността на търсенето и предлагането на селскостопански стоки, също са обяснени в контекста на аналитичния проблем. Налице е теоретична дискусия.

В *методическата част* е описано истинско многообразие от средства за решаване на научния проблем. Логически, статистически, евристични методи са използвани за да се обработи и представи в подходящ синтетичен вид част от дисертацията. Проличава защо анализът е проведен по такъв начин. Направена е връзка с теорията и последващия в трета глава - анализ. Използваните методи са подходящи за защитаваните тези.

Аналитичната част. Прави чест на автора за споделените в автореферата ограничения, при които е извършван анализа. Последното означава притежаването на – научна почтеност. Синтетично са представени резултатите от няколко взаимно допълващи се проучвания. Изяснена е специализацията на българските земеделски износители. Направен е анализ на структурата на аграрния износ. Оценено е равнището на конкурентоспособност.

В *конструктивната част* са предложени промени, целящи усъвършенстване на условията, и които биха помогнали на българския земеделски износ. Последните изхождат

от предишната част, може да се твърди, че са логична последица от направените изводи. Представени са направленията, в които следва да се работи с предимство.

Заклучението е кратко, обобщава направеното в дисертацията.

Използваната литература е от български и чуждестранни автори на няколко езика. Общият брой на използваните произведения, биващи част от литературния обзор е 578 източника, от които 538 – научна литература, 67 – издадени на кирилица – български и руски автори и 371 на латиница (английски език) – чуждестранни автори. Обемът на литературната справка е много голям, неприсъщ за придобиваната ОНС. Последното кореспондира с широтата на теоретичната подготовка, показана в текстовете на дисертацията.

Предложеното в дисертацията съответства на познанията ми по тематика, тоест в синхрон е с научните ми убеждения по повдигнатите въпроси, което ми дава основание да смятам, че авторът – докторант Семерджиева се е справила успешно с изследвания проблем.

IV. Приноси на дисертационния труд

В дисертационния труд могат отчетливо да се видят няколко аналитични и научно-приложни приноса.

За първата група приноси от аналитичен тип, становището ми е следното:

1. Съгласен съм, че направените изводи за специализацията на страната на световния аграрен пазар са от значение за оценка на особеностите на конкурентната среда.
2. Приемам оценката, че конкурентното равнище на аграрния износ на световния пазар е важно за преодоляването на неконкурентоспособността на „някои“ пазари и за повишаване на предимствата на други.
3. Приемам, че правилно е оценен доходния и диверсификационен потенциал, което дава посока на „разширяване на износа“, както е представено от автора. Описани са стоковите групи, към които следва да бъде насочено конкретно политическото въздействие. И въпреки, че не мога да се съглася напълно, с всичките им конкурентни предимства съм длъжен да ги приема. Причината е, че са логически правилно обосновани.

По практико-приложните приноси, становището ми е следното:

1. Съгласен съм, че предложенията за смекчаване на проблемите пред конкурентоспособността на аграрния износ на България са обосновани. Последните могат да се използват за разработване на подходящи мерки.
2. Съгласен съм, че набелязаните от докторанта, приоритетни сектори са важни за земеделието на страната и определят доминантни - конкурентни стратегии.

3. Съгласен съм, че направените прогнози за развитието на износа могат да се използват за разработването на политическа стратегия за развитието на аграрния износ – тоест да бъдат материализирани в правен акт.

V. Публикационна активност и оценка на качеството на научните публикации

Като свързани с дисертацията са посочени три изследвания. И трите научни статии представени от докторанта са свързани с темата и целта на дисертацията, което ги прави относими към процедурата. Затвърждават мнението ми за достатъчна дълбочина на научните познания на докторанта.

VI. Критични бележки, въпроси и препоръки към кандидата

Дисертационният труд претендира за систематичност и всеобхватност. За да бъде такъв обаче, е необходимо да се очертае и връзката с факторните пазари, а и с потенциала на отделните браншове. Считам, че обемът и обхватът, в който е разгърнато изследването са повече от достатъчни за придобиваната ОНС.

Изразявам резерви по отношения на начина на формулиране на втория научно аналитичен принос. Смятам, че се касае за стилна неточност. Предполагам, че става въпрос - не за „някои пазари“, а за вътрешните земеделски пазари и отделните селскостопански браншове.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на приложените от докторанта, различни методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ССА, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Въз основа на гореизложеното предлагам да се присъди на Теодора Василева Семерджиева ОНС „Доктор“ в област на висшето образование: 3 социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 икономика.

Дата: 11.05.2021 г.

ИЗГОТВИЛ СТАНОВИЩЕТО:

.....
Доц. д-р Минко Георгиев